

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF IN KUURNE (WEST-VLAANDEREN) MONTGOMERYSTRAAT 33

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 351

Rapport opgemaakt door: Emmy Nijssen en Jan Coenaerts

Derbystraat 51
9051 Gent

maart 2017

Dossiernr. 20942.R.01

Projectcode: 2017A256

Gent

COLOFON

Titel

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF IN KUURNE (WEST-VLAANDEREN) MONTGOMERYSTRAAT 33

Auteurs

Emmy Nijssen en Jan Coenaerts

Projectnummer

- 20942 (intern)
- 2017A256 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, Februari 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 351

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	23/02/2017	Interne draft
v1	2017	Externe draft / definitieve versie
v2	2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Tim Moerenhout
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Director	Didier Reyns/Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	VERSLAG VAN RESULTATEN.....	8
1	INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE).....	8
1.1	Thesaurus	8
1.2	Samenvatting.....	8
1.3	Administratieve gegevens	9
1.4	Doel van het onderzoek.....	10
1.5	Aanleiding van het onderzoek.....	10
1.6	Afbakening studiegebied	10
1.7	Onderzoeksstrategie.....	13
2	AARD VAN DE BEDREIGING.....	14
2.1	Huidige situatie.....	14
2.2	Toekomstige situatie	15
3	ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE	17
3.1	Topografische situering	17
3.2	Bodemkundige situering.....	20
4	ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	27
4.1	Inventarissen onroerend erfgoed.....	27
4.2	Cartografische bronnen.....	32
4.3	Recente landschapsveranderingen	37
5	GEMOTIVEERD ADVIES	41
5.1	Interpretatie en Datering	41
5.2	Inschatting Potentieel tot Kennisvermeerdering	42
5.3	Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	44
5.4	Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6	BIBLIOGRAFIE.....	47
6.1	Literaire bronnen.....	47
6.2	Plannen- en kaartenlijst.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
DEEL 2	BIJLAGEN.....	49

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	11
Figuur 2: Het projectgebied (blauwe polygoon) weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (bron: Geopunt 2017).....	12
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Kadaster 2017)	12
Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: Opdrachtgever 2017)	14
Figuur 5: Inplantingsplan - schaal 1 / 250 (Bron: Opdrachtgever 2017).....	15
Figuur 6: : De toekomstige bouwplannen op het inplantingsplan (Bron: Opdrachtgever 2017)	16
Figuur 7: Details topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017).....	17
Figuur 8: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofielen van het studiegebied (bron: Gepunt 2017).	19
Figuur 9 <i>Hillshade</i> (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	19
Figuur 10: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	20
Figuur 11: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 12: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	23
Figuur 13: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	24
Figuur 14: Bodemerosie (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	25
Figuur 15: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	26
Figuur 16: Tabel met geraadpleegde bronnen	27
Figuur 17: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed en het plangebied (blauw) (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	28
Figuur 18: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio.....	29
Figuur 19: OSM met aanduiding studiegebied (blauw) en beschermde stads- en dorpsgezichten (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)	29

Figuur 20: De CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied (Bron: CAI 2017)	30
Figuur 21: Overzichtstabel CAI-locaties in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	31
Figuur 22: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)...	32
Figuur 23: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	33
Figuur 24: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	34
Figuur 25: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	35
Figuur 26: Popp-kaart met aanduiding van het plangebied (blauw) (Geopunt 2017)....	36
Figuur 27: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, zwart-wit 1971) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	37
Figuur 28: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	38
Figuur 29: Orthofoto (grootschalige opnamen, kleur 2012) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: www.giswest.be).....	39
Figuur 30: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	40

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Kuurne, Neolithicum, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd

1.2 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de realisatie van een aantal wooneenheden binnen een verkaveling ter hoogte van de Montgomerystraat 33 te Kuurne. Het doel van dit onderzoek is drieledig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten en sporen te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het bureauonderzoek blijkt, dat de omgeving rondom het plangebied in Kuurne een mogelijke aantrekkingspool voor bewoning was vanaf de Prehistorie. Het gebied is geschikt voor landbouw en voor veeteelt, maar het is van nature een eerder arme bodem. De hoeveelheid archeologische sporen in de omgeving van het plangebied is beperkt, maar aanwezig. In de omgeving van het plangebied werden resten aangetroffen uit de Prehistorie, de Romeinse Tijd en de Late Middeleeuwen*
- 2) Uit de analyse van het huidige landschap blijkt, dat op basis van de beschikbare bronnen, er echter geen definitieve zekerheid gegeven kan worden over de aan- of afwezigheid van archeologische sites in het plangebied zelf, maar ongeveer twee derde van het plangebied is deels of zelfs helemaal vergraven. De impact van de geplande bouwwerken op het potentiële archeologische archief is in de praktijk over het gehele plangebied klein of zelfs nihil.*
- 3) Bij eerder archeologisch onderzoek op naburige percelen werden daadwerkelijk archeologische resten en sporen uit de Prehistorie, de Romeinse Tijd en de Late Middeleeuwen aangetroffen. Maar gezien de recente verstoringen in het plangebied, naar aanleiding van de sloop van de bestaande bebouwing, lijkt het potentieel tot kennisvermeerdering in het plangebied eerder klein te zijn.*

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden, dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen relatief klein is, gezien het lage archeologisch potentieel. In toepassing van de criteria uit hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk wordt daarom geadviseerd om niet over te gaan tot verder archeologisch onderzoek en het plangebied vrij te geven.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017A256
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/000176
Naam + adres studiegebied	
- straat + nr.:	Montgomerystraat 33
- postcode :	8520
- fusiegemeente :	Kuurne
- land :	België
Lambercoördinaten (EPSG:31370)	NW: 73187, 171554 NO: 73287, 171558 ZW: 73182, 171537 ZO: 73266, 171526
Kadaster	
- Gemeente :	Kuurne (West-Vlaanderen)
- Afdeling :	1
- Sectie :	B
- Percelen :	711h, 771m, 711l
Onderzoekstermijn	Januari-Februari 2017
Thesauri	Bureauonderzoek, Kuurne, Neolithicum, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd

1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief, dat potentieel in het plangebied aanwezig is, door de nakende bodemingrepen is bedreigd. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Daarnaast wordt nagegaan welke de staat van bewaring is, die we kunnen verwachten voor deze potentiële, archeologische sporen en resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande bodemingreep zou zijn op deze potentiële archeologische sporen en resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit de bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

1.5 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kadert in een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag en kwam tot stand in opdracht van de opdrachtgever naar aanleiding van de realisatie van een aantal woningen in een verkaveling.

Het plangebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, niet een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt en niet in een beschermde archeologische site. De totale perceelsoppervlakte daarentegen is wel groter dan 3.000 m² en de effectieve bodemingreep bedraagt meer dan 1.000 m². Hierdoor is een archeologisch vooronderzoek verplicht volgens art. 5.4.1. van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet van 2015. Op deze juridische basis wordt voorafgaand aan de bouwvergunning een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

De opmaak van deze nota gebeurt conform de 'Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen' (2015) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen in verband met het opstellen van archeologienota's.

1.6 AFBAKENING STUDIEGEBIED

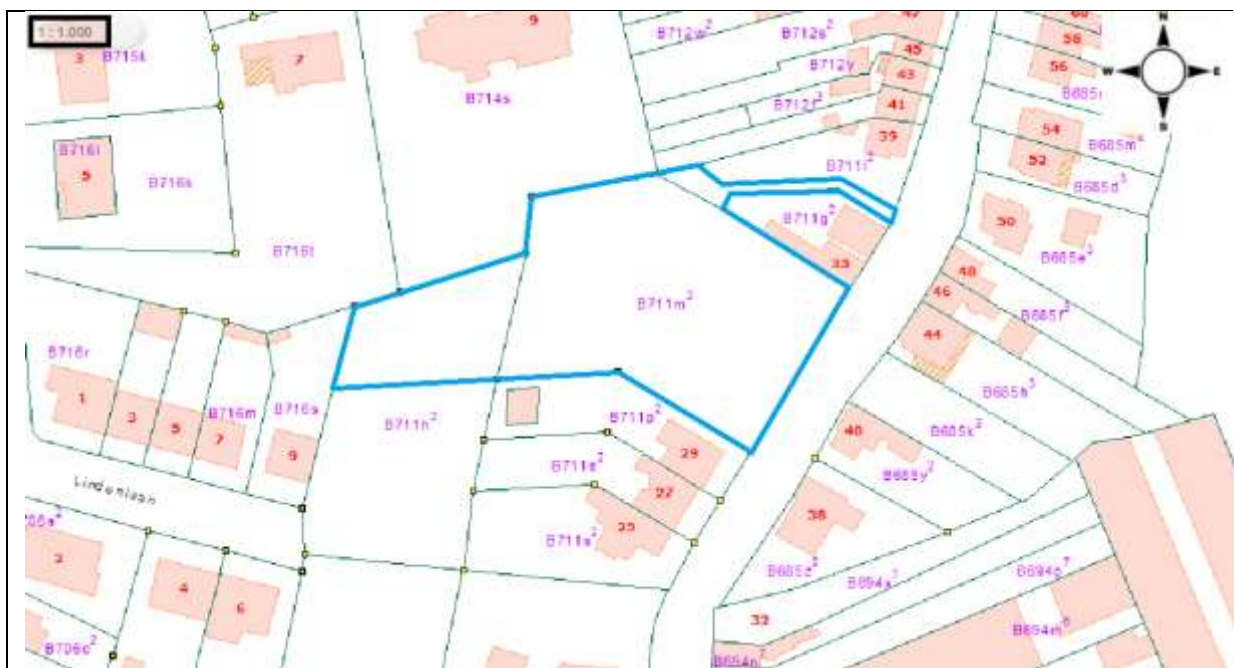
Het plangebied, dat voorwerp is van dit archeologische bureauonderzoek, is een braakliggend stuk grond, dat ligt aan de Montgomerystraat 33, ten zuidwesten van de historische kern van Kuurne. Op het gewestplan ligt het plangebied in een zone met als hoofdbestemming 'woongebieden' (code 0100). Het plangebied wordt rondom begrensd door bewoning en door weiland. In het verleden lag het plangebied in voorstedelijk gebied met een lage densiteit aan bewoning. Het terrein is ca. 3.242 m² groot. De Heulebeek stroomt op ca. 250 ten zuiden van het plangebied. De Leie loopt op ca. 1 km ten zuidoosten van het plangebied. Het centrum van Kortrijk ligt op ongeveer 3 km naar het zuiden.

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

Figuur 2: Het projectgebied (blauwe polygoon) weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (bron: Geopunt 2017)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Kadaster 2017)

De kadasterkaart als bron voor het onderzoek naar de historische en archeologische gelaagdheid geeft een goed beeld van de historische bewoning. De oorspronkelijke perceelsindeling is een relatief stabiel element, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen lang zichtbaar in het landschap.

1.7 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota bestaat uit een bureaustudie (vooronderzoek zonder ingreep in de bodem). De bedoeling van dit bureauonderzoek is om tot een waardering van het archeologisch potentieel (= de ondergronds nog aanwezige archeologische erfgoedwaarden) binnen het projectgebied te komen. De aard van de civiel-technische werken dient te worden afgewogen ten opzichte van de beschikbare kennis van het projectgebied op topografisch, bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak om zo een onderbouwde inschatting te kunnen maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied.

Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen gesteld worden:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Hoe verhouden de gekende archeologische sites in de buurt zich tot het landschap?
- Is de bodemopbouw in het plangebied intact, gedeeltelijk of volledig verstoord?
- Wat is de bewaringstoestand van deze sites?
- Wat zijn de karakteristieken van deze sites?
- Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het plangebied?
- Welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?
- Is verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

Twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

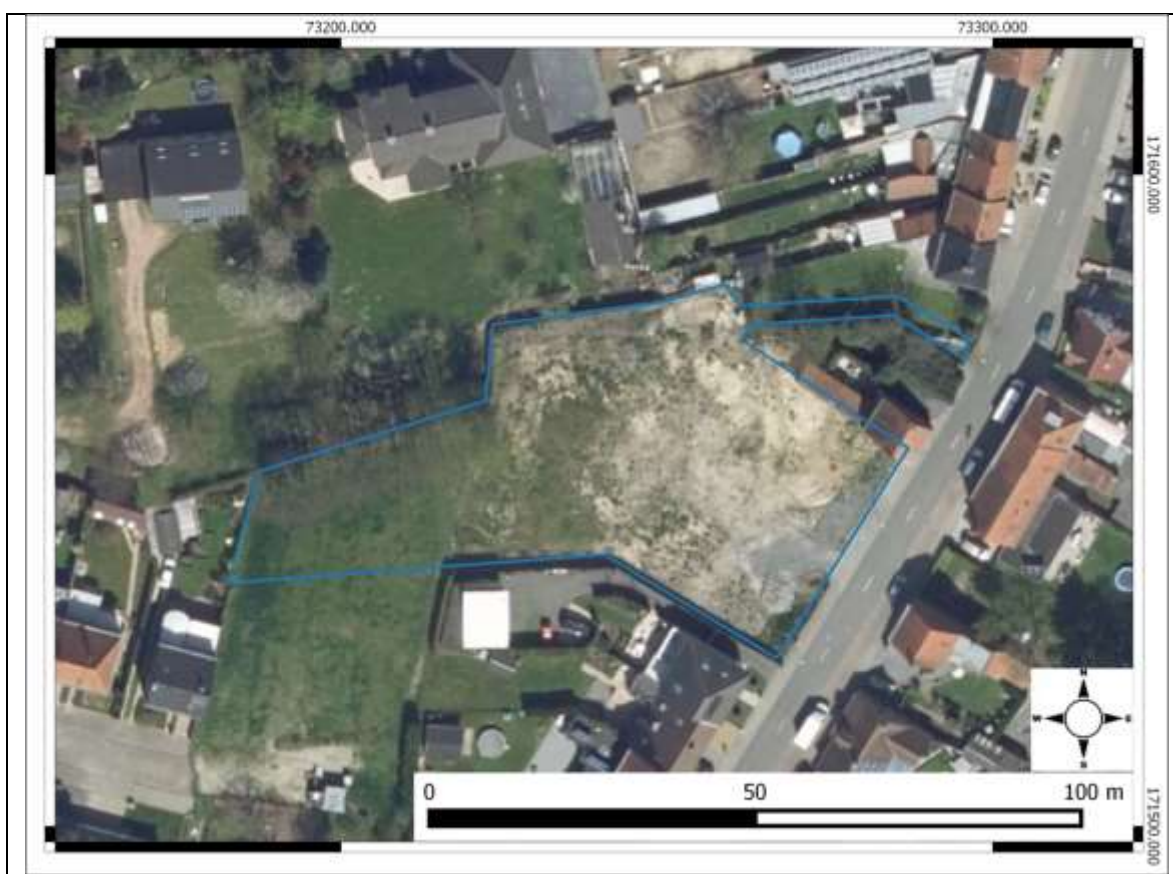
Het doel van deze hoofdstukken is dan ook om een beoordeling te maken van het plangebied op basis van gekende landschappelijke, historische, cartografische en archeologische informatie. Vervolgens wordt gekeken in welke mate het terrein nog voldoende intact is. Daarna wordt het archeologisch verwachtingsprofiel geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze civieltechnische werken te bepalen en een advies te formuleren.

Het bureauonderzoek werd opgemaakt op een PC met *Office-software*. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (*QGis*). In dit softwarepakket werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van de WMS-lagen en/of de *shapefiles* die ter beschikking gesteld worden door de Vlaamse overheid via www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be en de website van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

2 AARD VAN DE BEDREIGING

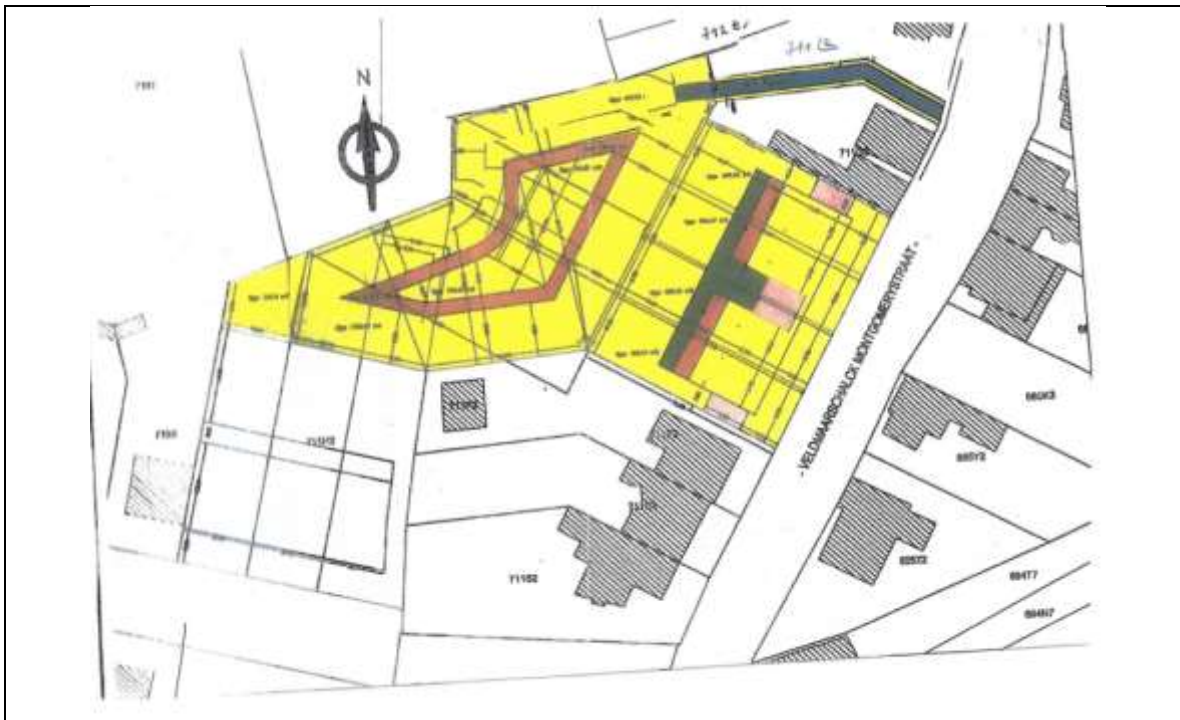
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het betreft dus een braakliggend stuk grond (Figuur 4). Het grootste deel van het plangebied bestaat uit weiland met bomen en struiken. Het oostelijke deel van het plangebied vertoont sporen van grondverzet. Her en der liggen er op het terrein hopen aarde vermengd met stenen. Delen van het terrein, aan de straatzijde, zijn verhard met steenslag. Op luchtfoto's (Figuur 27-30) is duidelijk te zien, dat het plangebied tot 2015 bebouwd was (zie onder meer www.giswest.be). Deze bebouwing bestond uit een woonhuis met kelder, stallen, diverse bijgebouwen en een verharde parking, die allen inmiddels reeds werden afgebroken en/of verwijderd. Een deel van de ondergrond is dan ook zeker vergraven. Er kan dus meteen een onderscheid gemaakt worden tussen een deel van het plangebied waar eerder bewoning heeft gestaan en een ander deel van het plangebied, dat nog uit weiland bestaat, en dat naar alle waarschijnlijkheid nooit eerder werd bebouwd.

Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: Opdrachtgever 2017)

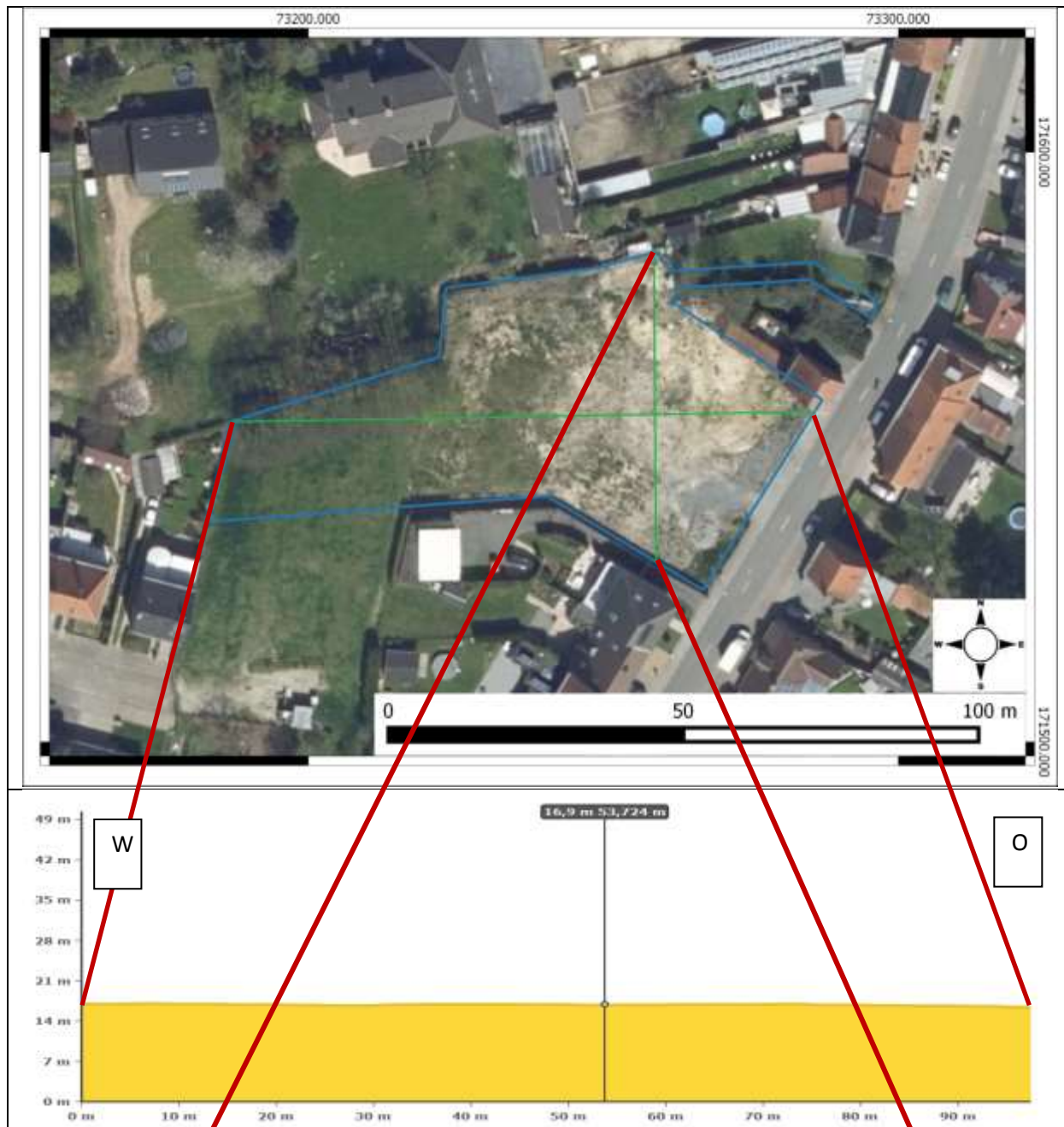
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

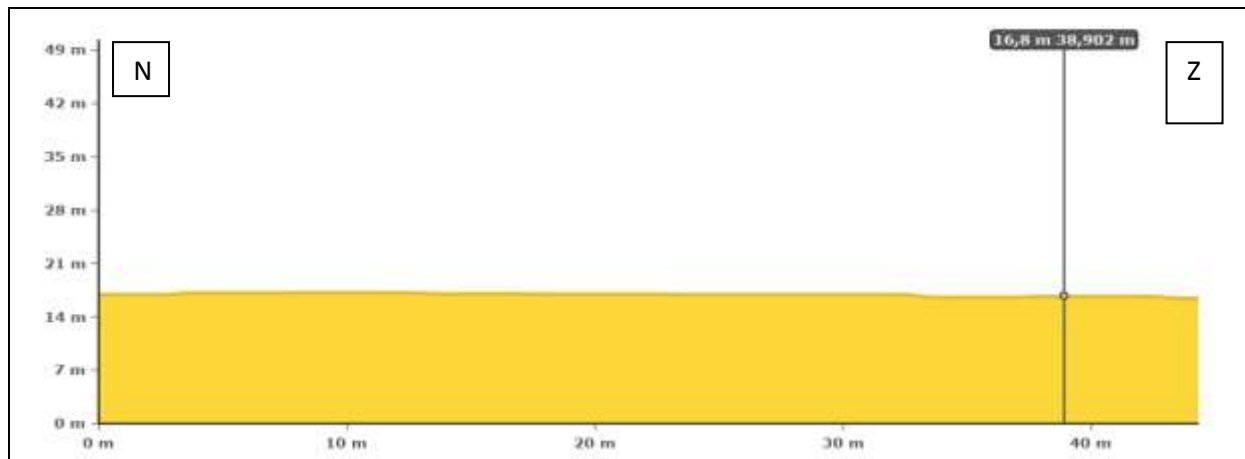

Figuur 5: Inplantingsplan - schaal 1 / 250 (Bron: Opdrachtgever 2017)

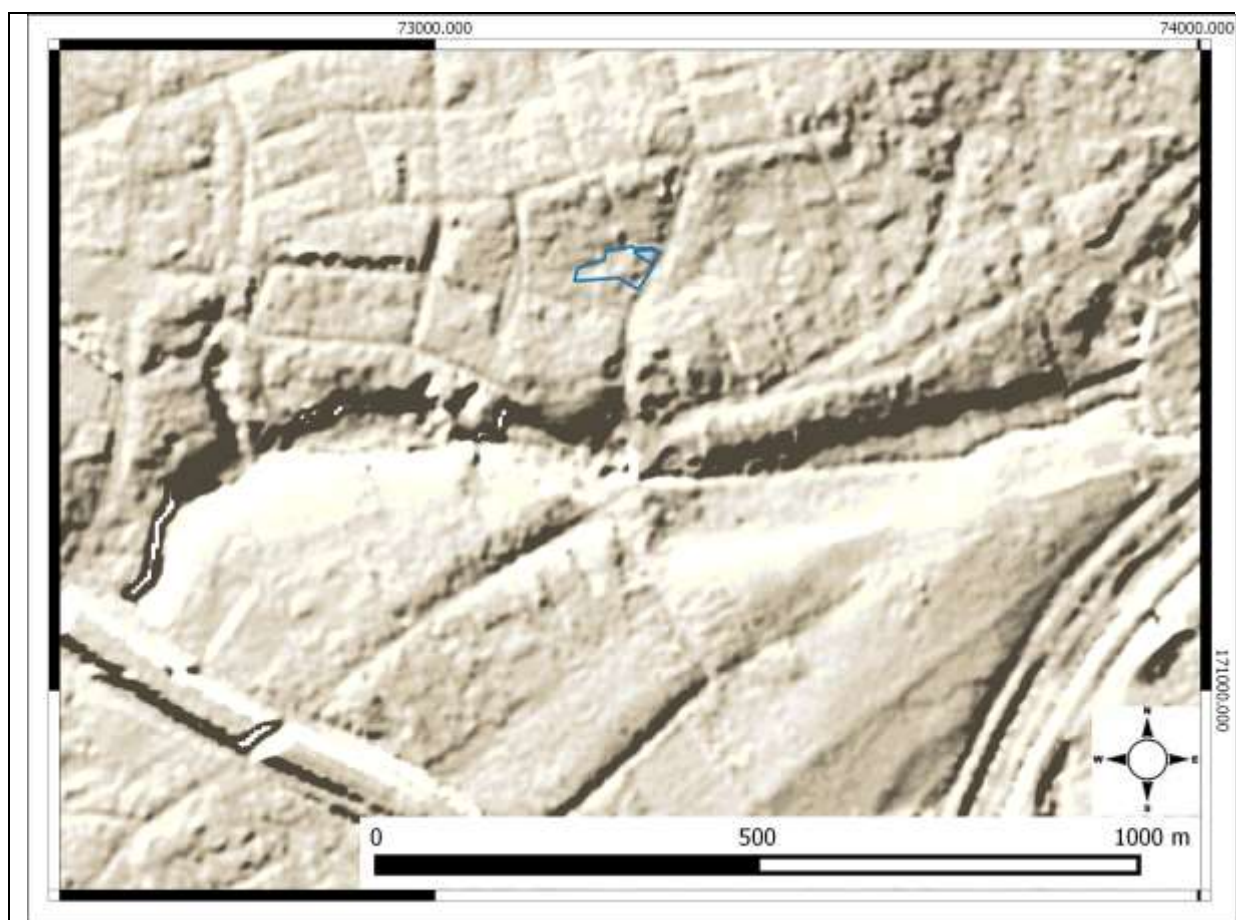
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het hoogteverloop binnen het plangebied is bijzonder klein (Figuur 8). Algemeen genomen liggen de TAW waarden rond de 16,60 m. tot 17,30 m. boven de zeespiegel. Men kan stellen, dat het plangebied iets afhelt richting straatzijde en dat de minimale hoogteverschillen die er zijn, eerder het gevolg zijn van menselijk ingrijpen, dan van natuurlijke reliëfverschillen.

Figuur 8: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofielen van het studiegebied (bron: Gepunt 2017).

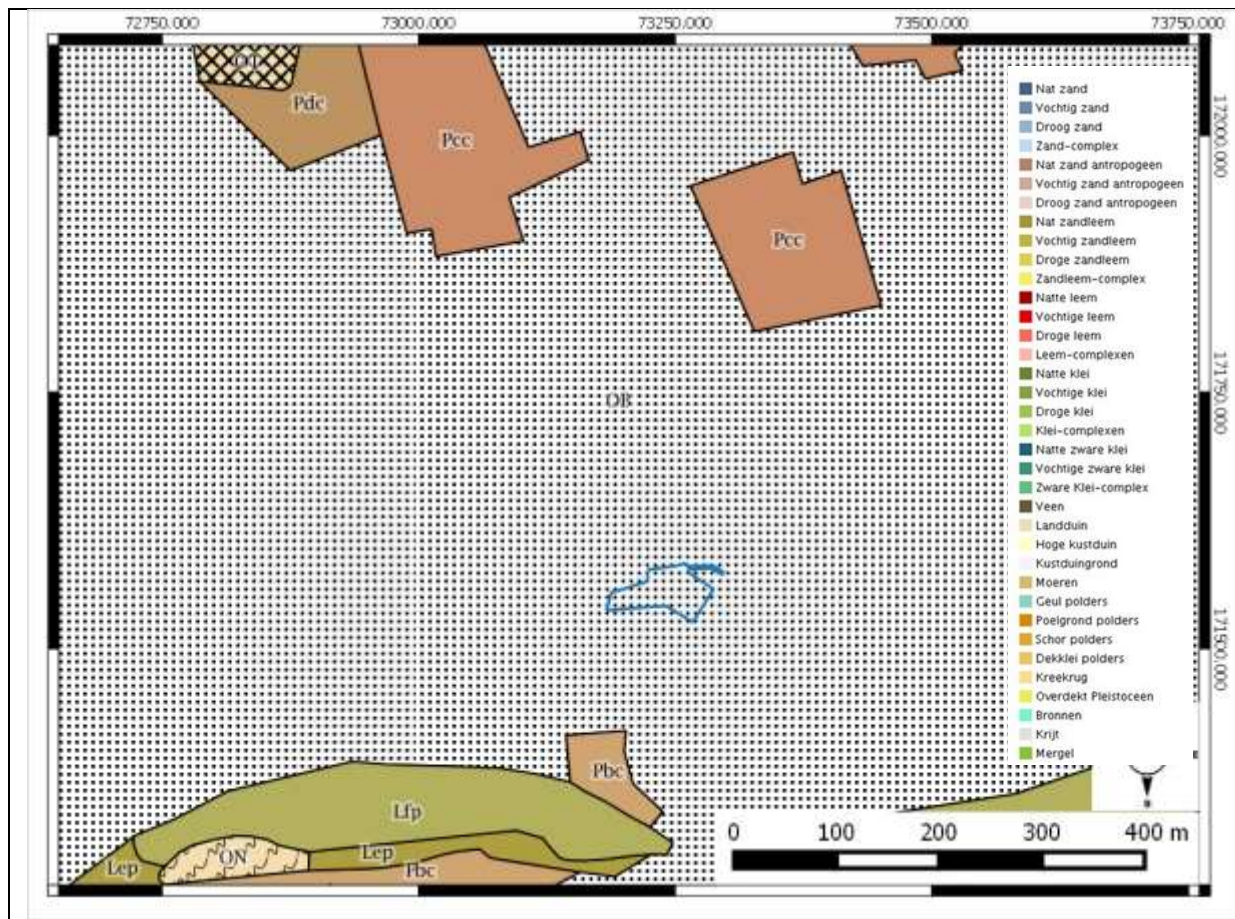
Figuur 9 Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Bij een grotere schaal zoals de detailkaart van de DTM (1 m.), wordt de vertroebeling van de bebouwing zichtbaar in het model. Dit geldt eveneens voor de *hillshade* (Figuur 9), een afgeleide van de DTM (1 m.). Toch blijven de akkers en de wegen goed zichtbaar in het model. Ook de vallei van de Heulebeek is goed te herkennen.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

De gemeente Kuurne (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016) behoort fysisch-geografisch tot het Land van Roeselare-Kortrijk, meer bepaald tot een zuidelijke uitloper van het Hoogland van Hulste. Het zuidelijke grensgebied behoort tot de alluviale Leievallei. Het dorpscentrum ligt op de rand van het valleigebied van de Leie, dicht bij het mondingsgebied van de Heulebeek. Ten behoeve van het scheepvaartverkeer werd de oorspronkelijke rivierloop van de Leie gewijzigd (plaatselijk afgesneden en gedempt) en vervangen door een gekanaliseerde vaarweg. Geografisch bevindt Kuurne (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016) zich in Zandlemig Vlaanderen. De bodemgesteldheid in Kuurne varieert van kleiig tot nat zandlemig in de Leievallei en de smalle beekvalleien tot overwegend matig droog en zandlemig in de hoger gelegen gebieden. Lokaal zijn de bodemprofielen uitgesproken droog en lemig zandig. Het plangebied bevindt zich volledig in de bebouwde zone (**OB**) waardoor het bodemtype aldaar niet kon worden gekarteerd. Er kan echter gesuggereerd worden, dat de natuurlijke bodem onder het plangebied aanleunt bij de **Pcc** en **Pbc** bodemseries, die ten noorden en ten zuiden van het plangebied werden gecarteerd.

Figuur 10: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

- **OB:** Bebouwde zones

Bodemtype: OB

Serie: O = kunstmatige gronden

Type: B = bebouwde zones

- **Pcc-bodemserie:** Matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont
- Streek: Zandleemstreek
- Bodemtype: Pcc
- Textuurklasse: P = licht zandleem
- Drainageklasse: c = matig droog, zwak gleyig
- Profielontwikkelingsgroep: c = met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten)

Bij de Pcc-bodemserie (Van Ranst & Sys 2000) in de Zandleemstreek is de bouwvoor grijsbruin, 25-30 cm dik en goed humeus, Bij de gedegradeerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingle overgangshorizont, 20-30 cm dik, voorkomt.

De verbrokkelde textuur B (Van Ranst & Sys 2000) situeert zich tussen 50 en 80 cm. Bij het complex Pcc vindt men naast profielen met verbrokkelde textuur B en ijzerconcreties (Prepodzolen ..c(h)) ook individuele waarnemingen van gronden met humus en/of ijzer B horizont (..f), soms Postpodzolen (..h). Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. De gronden zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en voor weiland. Ze zijn zeer geschikt voor extensieve tuinbouw en fruitteelt.

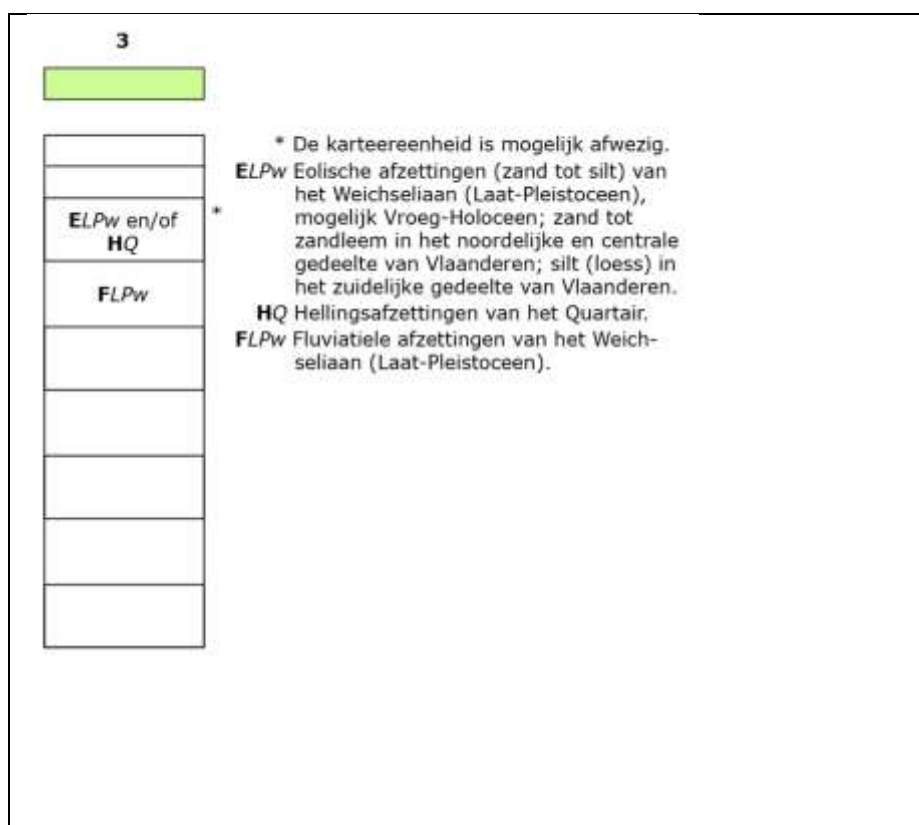
Pbc-bodemseries: Droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont

- Streek: Zandleemstreek
- Bodemtype: Pbc
- Textuurklasse: P = licht zandleem
- Drainageklasse: b = droog, niet gleyig
- Profielontwikkelingsgroep: c = met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten)
-

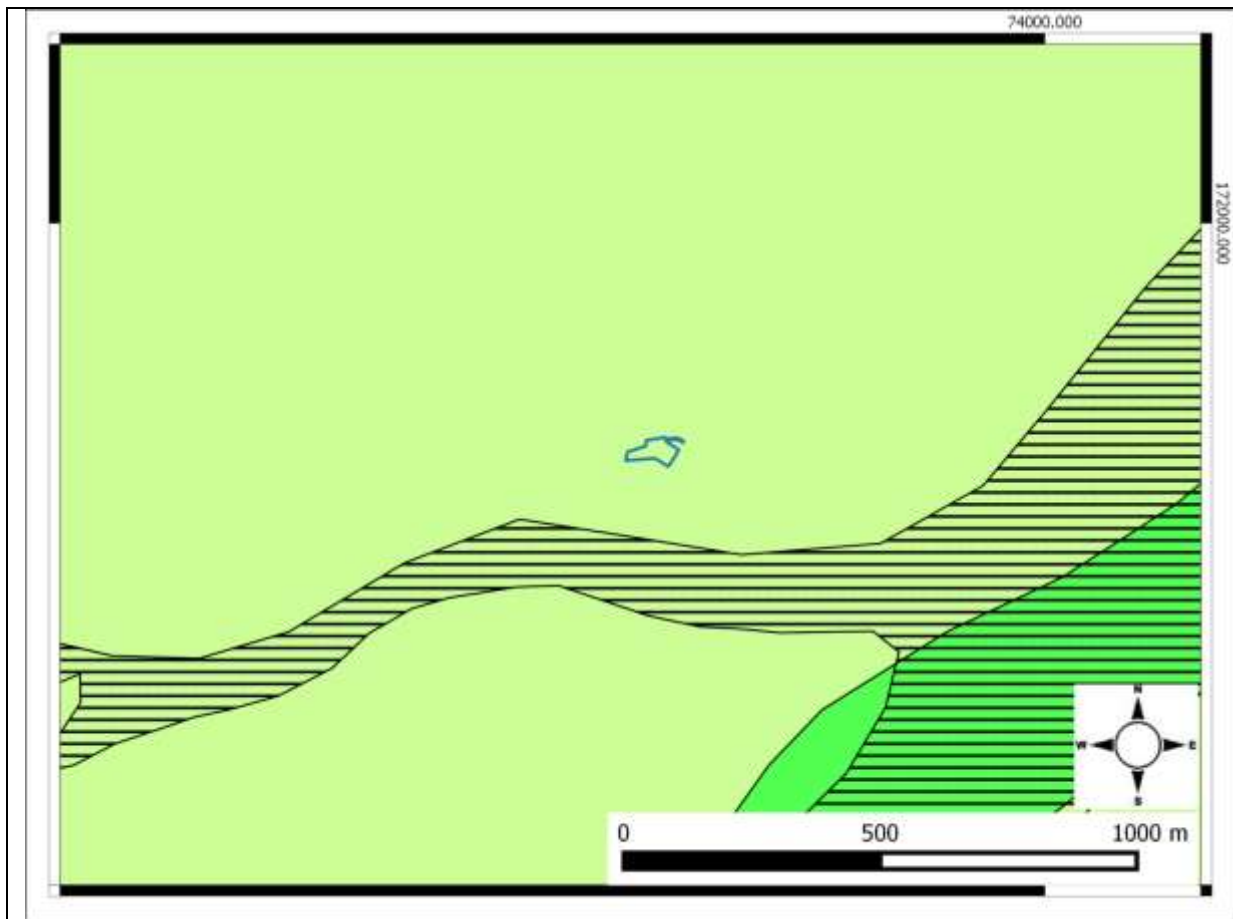
Deze gronden (Van Ranst & Sys 2000) hebben doorgaans een bouwvoor die 20-30 cm dik is, (donker)grijsbruin, matig humeus en die rust op een bruinachtige zwak humeuze overgangshorizont van 20-30 cm dikte waaronder soms een enigszins uitgeloogde horizont voorkomt. De gave of verbrokkelde textuur B begint op 70-90 cm. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm. Variërende substraten kunnen op wisselende diepte aanwezig zijn. De waterhuishouding is goed in de winter; iets te droog in de zomer. De bodems zijn geschikt voor de meeste akkerteelten; matig goed voor tarwe en bieten; geschikt voor extensieve tuinbouw vooral schorseneer en wortelen. De bodems kenmerken vooral Tardiglaciaire kouterruggen.

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Het huidige landschap (Bogemans 2007) rondom het plangebied wordt gedomineerd door twee grote rivieren, namelijk de Leie en de Schelde. Opvallend is de brede vlakte langsheen de Leie en haar beken. Zowel de vlakte van de Leie als de vlakte van de Schelde maken deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Naast beide vlaktes wordt het onderzoeksgebied gekenmerkt door een sterk gevarieerd landschap. Het meest in het oog springend is het sterk golvend gedeelte van het Vlaamse Ardennen (Bogemans 2007), gesitueerd in het zuidoosten, waar verschillende toppen boven de 100 m genoteerd worden. De hoogste toppen bestaan uit de Formatie van Diest die met zijn typische ijzerzandsteenbanken zeer resistent is gebleken tegen erosie allerhande. Tijdens de beginfase van het Pleniglaciaal (Bogemans 2007) hebben de Leie en de Schelde een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de respectievelijke valleien werd ingenomen. Het getransporteerde en afgezette materiaal is evenwel beduidend fijner. Opvallend is het feit dat deze fluviatiele sedimenten in het onderzoeksgebied belangrijke leemafzettingen bevatten. Het Tardiglaciaal (Bogemans 2007) wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fazen na. Belangrijk is de hervatting van de fluviatiele activiteit met in de eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan. In het Dekzandgebied (Bogemans 2007) treden lokale verstuiwingen op. Hellingsprocessen worden in een latere fase van het Holoceen opnieuw intens ingevolge de algemene ontbossingen ten behoeve van de landbouw.

Figuur 11: Quartaargeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)

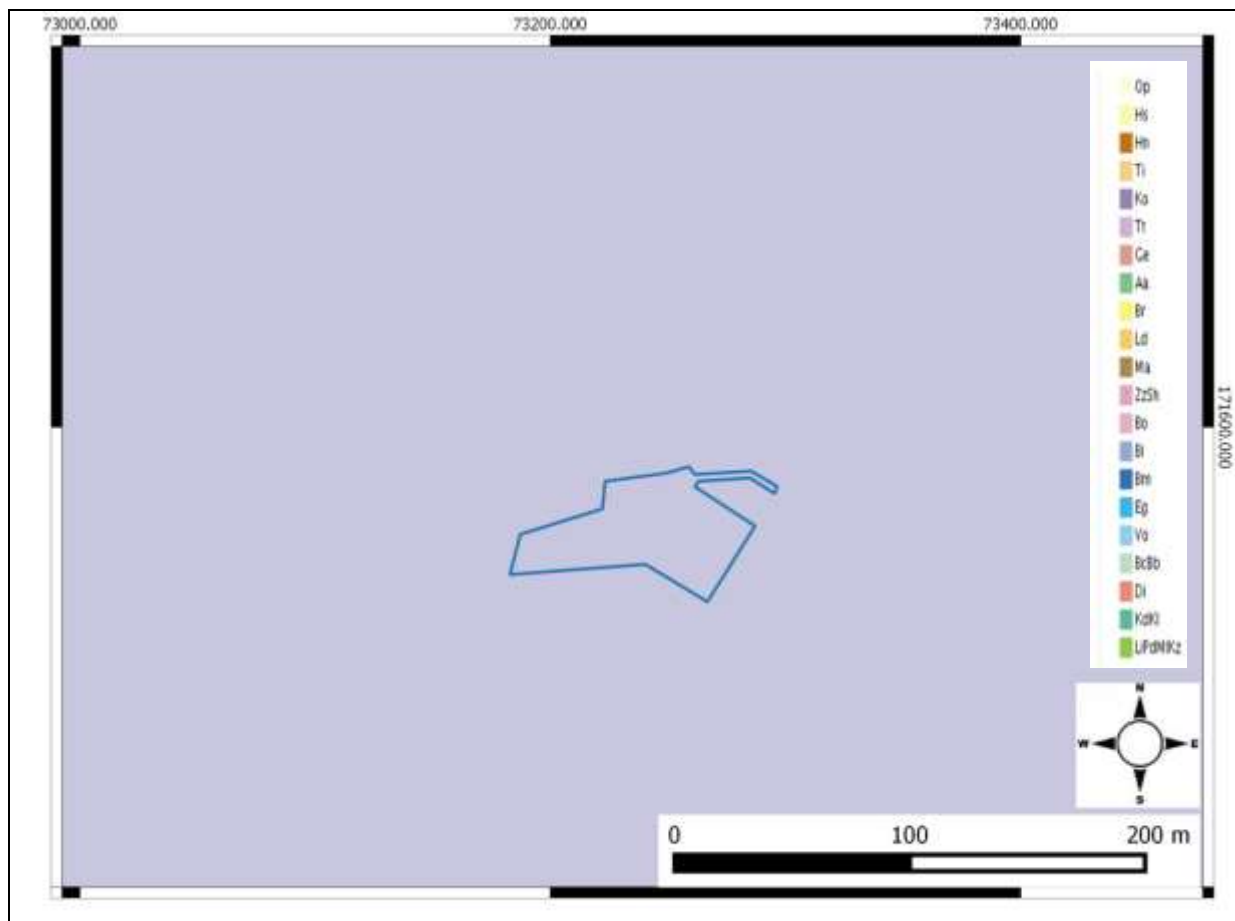

Figuur 12: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

De regio rond het plangebied wordt gekenmerkt door een aantal geologische formaties die bepalend zijn voor de opbouw van het landschap. Het Tertiair is een geologisch tijdperk dat volgt op het Krijt en wordt opgevolgd door het Kwartair. Het Tertiair duurde van 65 tot 2,58 miljoen jaar (*Ma*) geleden. Flora en fauna herstelden zich van de extincties aan het einde van het Krijt en er ontwikkelden zich talrijke geheel nieuwe soorten.

Volgens de Tertiairgeologische kaart behoort het plangebied tot de Formatie van Kortrijk (Lid van Moen) met grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; *Nummulites planulatus*. De hierna volgende summier omschrijving is gebaseerd op het 'Voorstel Lithostratigrafische indeling van het Paleogeen' (Maréchal & Laga 1988), van het Paleogeen en het Neogeen (Laga e.a. 2001) en de Toelichting bij de geologische kaart Kortrijk (Jacobs e.a. 1999).

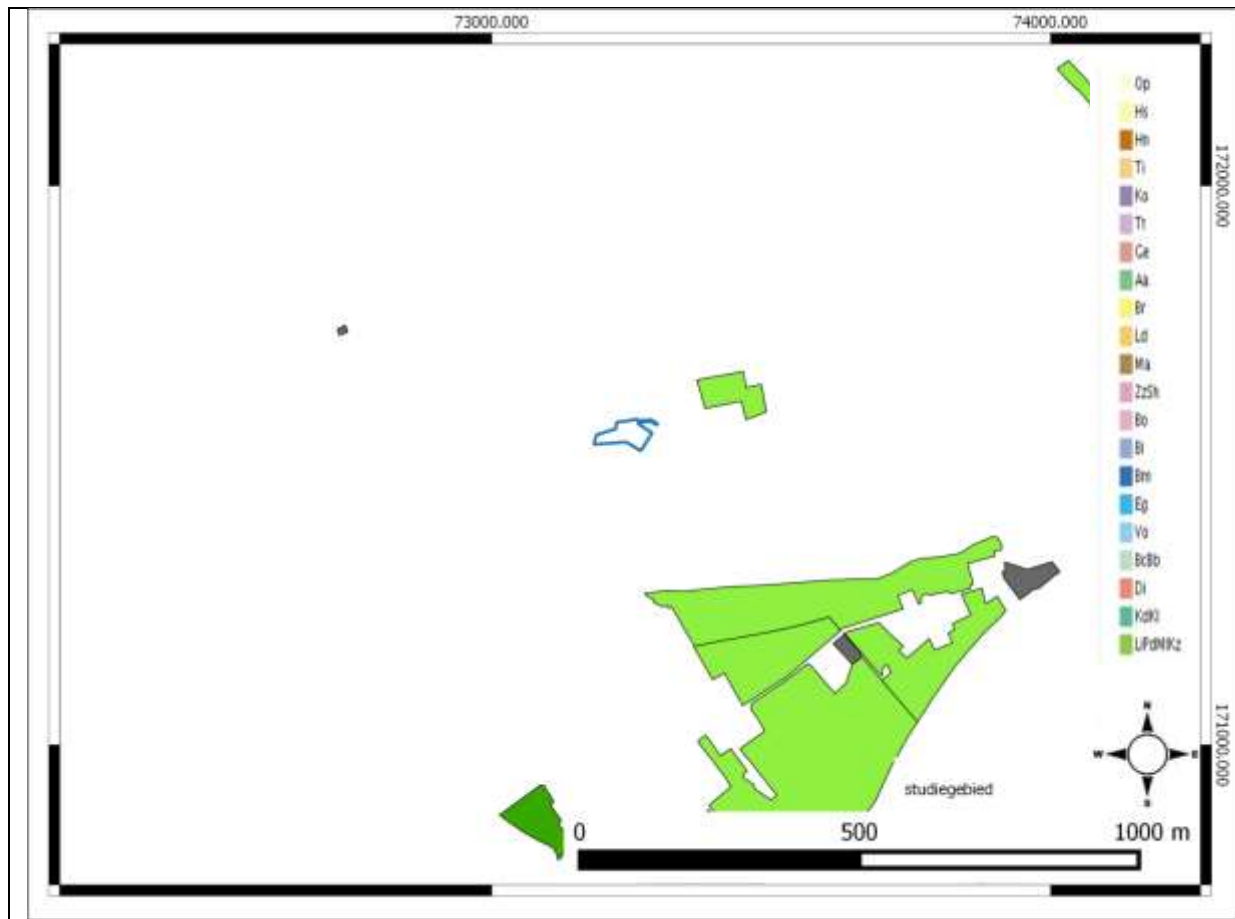
Figuur 13: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

De Formatie van Kortrijk (Ko) is omschreven (Jacobs e.a. 1999) als een doorgaans kleilig facies met weinig macrofossielen. De formatie bestaat uit door de zee afgezette (mariene) kleilagen uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar oud). Toen werden deze streken verschillende keren bedekt door de zee die hier van alles afzette. In het uiterste westen van België vormt de formatie een 125 meter dik pakket in de ondergrond, maar naar het oosten toe wordt de dikte geleidelijk aan minder.

In het onderzoeksgebied wordt de Formatie van Kortrijk (Jacobs e.a. 1999) opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. De klei van Moen, bestempeld als een magere klei, bleek ideaal voor het bakken van bakstenen. De Formatie van Kortrijk neemt de grootste delen van het onderzoeksgebied in met uitzondering van de strook in de omgeving van Lendeledede, de hoger gelegen gebieden in de omgeving van Bellegem, het gebied van Otegem tot Kruishoutem en in grote delen van de Vlaamse Ardennen.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Ter hoogte van het studiegebied is er door de aanwezigheid van bebouwing geen informatie beschikbaar over de potentiële bodemerosie. We kunnen er echter vanuit gaan, dat de gronden in het plangebied wegens de bebouwing en de aanwezigheid van vegetatie en verharding zeer weinig tot verwaarloosbaar onderhevig zijn aan bodemerosie.

Figuur 14: Bodemerosie (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

3.2.5 BODEMGEBRUIKSKAART

Volgens de Bodemgebruiksk kaart wordt het studiegebied gekenmerkt door de aanwezigheid van bebouwde oppervlakte (rood), alluviaal weideland (groen) en weiland (geel). Het merendeel van de omgeving bestaat uit bebouwing (Figuur 15).

Figuur 15: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Geen relict in de buurt (<1km)
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Relevant, cf. 4.1.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.3
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Buiten GGA
Wereldoorlog relict	Geen relict in de buurt (<1km)
Andere historisch/ archeologische relict	Relevant, cf. 4.1.4
Belgisch Molenbestand van verdwenen molens	Niet relevant, cf. 4.1.5
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, niet gedetailleerd genoeg maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5

Figuur 16: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

De overzichtskaart van het Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied onmiddellijk aangrenzend aan het studiegebied geen enkele melding van beschermde archeologische sites; beschermde cultuurhistorische landschappen; zones opgenomen in het archeologisch inventaris of wereldoorlog relict/zones.

4.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Uit onderzoek blijkt, dat de regio van Zuid-West-Vlaanderen en meer bepaald het Leiegebied zowel in de prehistorie als in de Romeinse tijd een vrij dichte bewoning gehad heeft (Agentschap

Onroerend Erfgoed 2017). Na een terugval in de Vroege Middeleeuwen ontwikkelde het gebied rondom Kuurne zich verder tijdens de Middeleeuwen en in de Nieuwe Tijd. Ten einde epidemieën tegen te gaan werden een aantal sanitaire maatregelen doorgevoerd. Hierdoor kende Kuurne een gevoelige bevolkingsaan groei op het eind van de 18de eeuw (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017). Dit betekent de start van de uitbreiding van de woonkern, maar ook de opwaardering van de hoeves op het platteland rondom Kuurne. Wat betreft het bouwkundig erfgoed rondom het plangebied kunnen we stellen, dat deze zone gekenmerkt werd door een uitgesproken agrarisch karakter, die pas in de 20ste eeuw een substantiële verdichting in de bebouwing kende.

Figuur 17: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed en het plangebied (blauw) (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

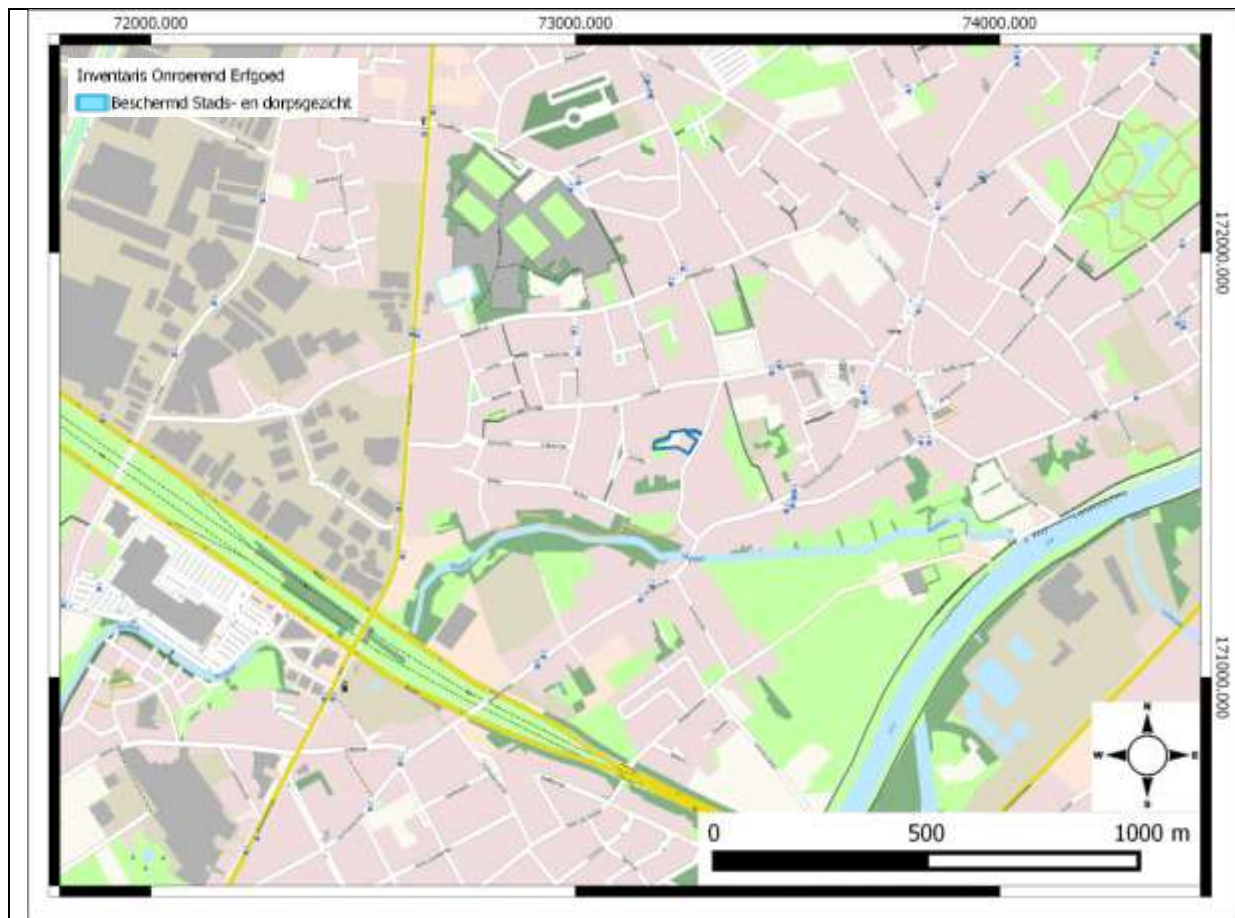
Onderstaande tabel geeft een beknopte inhoud en locatie van het bouwkundig erfgoed in een straal van ongeveer 250 m. rond het plangebied:

IBE	Locatie	Omschrijving	Datering
89776	Hoevedreef 10 Kuurne	Burgerwoning met bijhorend vlaswingelarij en schuur	1935
89826	Kortrijksestraat 66- 68 Kuurne	Dieper in gelegen vlasverwerkingsbedrijf Vervaecke	1903
89827	Kortrijksestraat 70 Kuurne	Herberg 't Engels Hof	1893

89923	Montgomerystraat 33 Kuurne	Vlasserswoning	1928
89924	Montgomerystraat 41 Kuurne	Eenvoudige vlasarbeiderswoning	1903
89925	Montgomerystraat 73 Kuurne	Burgerwoning met aansluitende vlasschuur	1928

Figuur 18: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio

4.1.2 BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

Figuur 19: OSM met aanduiding studiegebied (blauw) en beschermde stads- en dorpsgezichten (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied (Figuur 19) bevinden zich geen en beschermde stads- en dorpsgezichten. Wel staat de 'Veldmaarschalk Montgomerystraat' (ID: 114329) in het Inventaris Bouwkundig Erfgoed als 'geheel' en 'straat' vermeld (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, 2). Het is een straat met gebogen verloop van de Kortrijksestraat ten zuiden tot aan de Boomgaardstraat ten noorden. Naam verwijst naar een belangrijk Engels generaal en veldmaarschalk (1887-1976) die zowel in de Eerste en Tweede Wereldoorlog heeft gestreden. Het betreft een heterogene, grotendeels aaneengesloten doorsnee 20ste eeuwse bebouwing. Een groot aantal woonhuizen werd opgericht door vlassers. Het betreft dus veelal woningen met vlasschouwen en eventueel met bijhorende vlasschuur. Oudere éénlaagse bebouwing is te vinden op de nummers 4-8.

Het betreft een dwars op de straat ingeplant rijtje arbeidershuizen. Voorst zijn er nog een groot aantal arbeidershuizen van twee traveeën en twee bouwlagen onder pannen zadeldaken, met eenvoudige bakstenen lijstgevels al dan niet beschilderd.

4.1.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

De centrale archeologische inventaris (CAI) is de inventaris van gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. In de CAI vind je informatie over toevalsvondsten, prospectievondsten, opgegraven sites, resultaten van proefsleuvenonderzoek, etc. Deze gegevens vormen een aanzet voor de opmaak van archeologische zones, beschermingen en het behandelen van bouw aanvragen. De overzichtskaart (Figuur 20) geeft alle CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied weer.

Figuur 20: De CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied (Bron: CAI 2017)

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
749664	Kasteelstraat	Kasteel te Nieuwenhuysse, Site met Walgracht	Late Middeleeuwen
749665	Brugsesteen weg, Kuurne	Goed te Coppenholle / Ten Driessche Site met walgracht	Late Middeleeuwen
749666	Kongostraat 1, Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen
749667	Kongostraat 2, Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen

749668	Heirweg 1 Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen
749669	Morinen- straat 1, Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen
749671	Gérardstraat 1, Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen
749673	Beeklaan 1, Kuurne	Site met walgracht	Late Middeleeuwen
152478	Bondgenote n-laan. Kuurne	Losse vondst lithisch materiaal Aardewerk uit de Metaaltijden Middeleeuws aardewerk Een mechanische prospectie in januari 2011 door <i>All-Archeo</i> (2010/455) leverde grondsporen uit de Nieuwste Tijd op	Steentijd Metaaltijden Middeleeuwen Nieuwste Tijd
159193	Marktplaats	Sint-Michielskerk	Volle Middeleeuwen

Figuur 21: Overzichtstabel CAI-locaties in de onmiddellijke omgeving van het plangebied

Wat betreft de meldingen uit het centrale archeologische inventaris (CAI) rondom het plangebied blijkt opnieuw dat, afgezien van één kasteeltje, deze zone gekenmerkt werd door een uitgesproken agrarisch karakter. Her en der liggen er in het landschap grotere en kleinere hoeves verspreid, zonder dat er in de onmiddellijke omgeving van het plangebied sprake is van een grote dorpskern. Opvallend zijn de vele meldingen van 'site met walgracht'.

Deze sites met walgracht (= *moated sites*) of 'omgrachte hoeves' vormen één van de belangrijkste componenten van de Middeleeuwse landelijke bewoning Zuid-West-Vlaanderen. Dit kan ook wijzen op het vochtige karakter van dit gebied. Verder zijn er ook enkele losse vondsten van lithisch materiaal en aardewerk uit de Metaaltijden gedaan.

4.1.4 ANDERE HISTORISCHE OF ARCHEOLOGISCHE BRONNEN

Er is geen informatie hieromtrent bekend.

4.1.5 BELGISCH MOLENBESTAND MOLENS

Er is geen molenerfgoed gekend in de dichte nabijheid van het plangebied.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

De Fricxkaart uit ca. 1712-1744 is te algemeen om relevante informatie aan te reiken omtrent eventueel historisch bouwkundig erfgoed in de omgeving van het plangebied. Bovendien is deze kaart (Figuur 20) niet juist georefereneerd waardoor het eigenlijke plangebied zich ten noorden van het aangegeven locatie bevindt. Het onderzoeksgebied bevindt zich dus niet in de vallei van de Leie, maar ten noorden van de Heulebeek.

Op de kaart van Fricx wordt de omgeving van het plangebied trouwens slechts heel summier aangeduid. In de onmiddellijke omgeving is op de Fricxkaart geen bebouwing weergegeven buiten de zogenaamde 'Curne brugge'. Door gebrek aan detail is de Fricxkaart dus slechts in zeer beperkte mate bruikbaar voor dit onderzoek.

Figuur 22: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

De Ferrariskaart of de *Carte de Ferraris* (De Atlas Ferraris 2009) is eigenlijk een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand onder leiding van Joseph de Ferraris die generaal was bij de Oostenrijkse artillerie. De Ferrariskaarten geven de gedetailleerde toestand aan het einde van het Ancien Régime weer, net voor het begin van de Industriële Revolutie (De Atlas Ferraris 2009).

Het landschap verschilde toen nog niet zoveel van dat van de Middeleeuwen. De kaarten vormen een uitstekende bron voor informatie, bijvoorbeeld voor archeologen, die verdwenen gebouwen en archeologische structuren willen identificeren.

De Ferrariskaart geeft ook het plangebied weer (Figuur 21). Op de Ferrariskaart wordt de landweg, de latere Montgomerystraat, voorgesteld met een enigszins ander verloop. Toch zijn de akkers in en rondom het plangebied duidelijk ingetekend. Her en der zijn er ook hoeves in het landschap te zien. Ten noordoosten van het plangebied is er een cluster van boerderijtjes te zien. Ook hier wordt het beeld van een agrarisch gebied – een typisch hoevenlandschap – duidelijk bevestigd.

Figuur 23: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

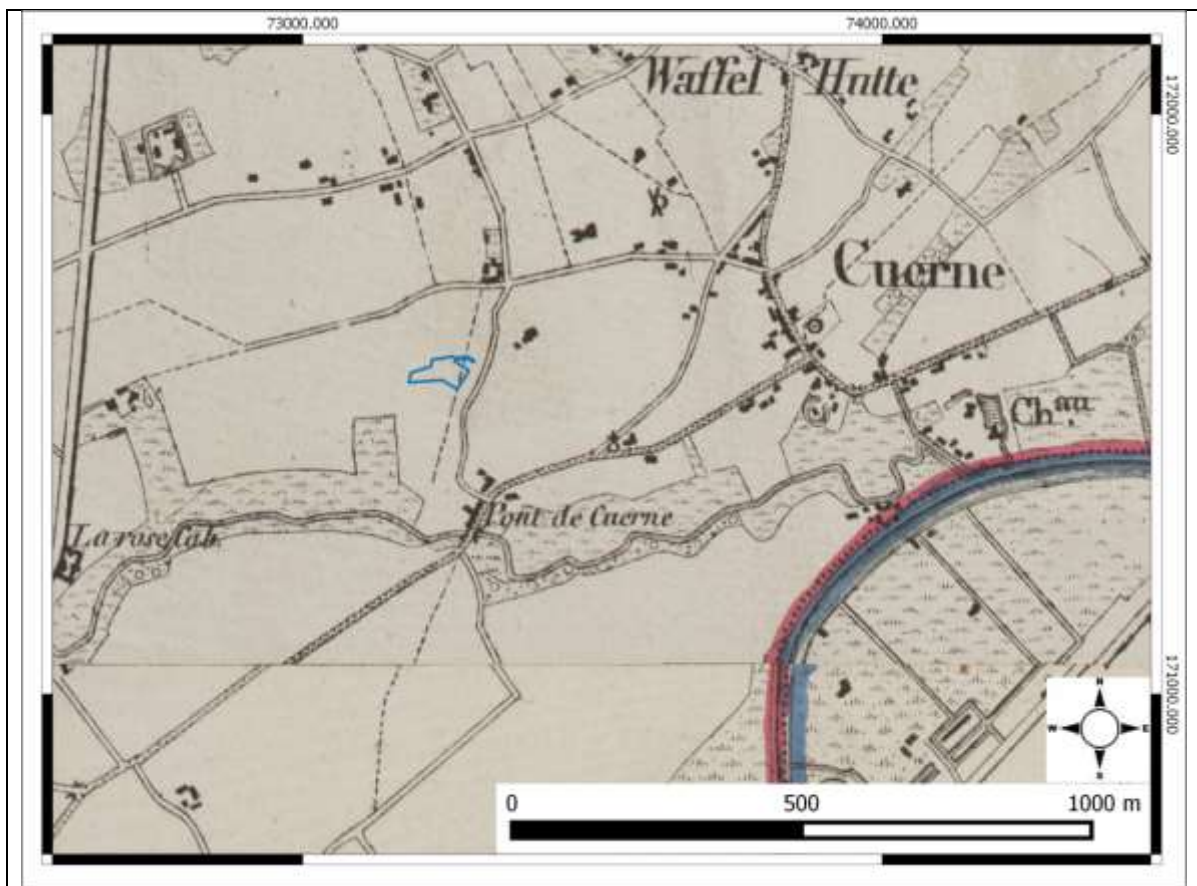
4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Toen in 1841 de 'Wet op de buurtwegen' van kracht werd, wilde de wetgever ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Al deze buurtwegen werden opgetekend in de Atlas der Buurtwegen. De Atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). De Atlas der Buurtwegen geeft voor de situatie in Kuurne geen opmerkelijke verandering weer (Figuur 24). De Heulebeek wordt benoemd als 'Heulebeke' en ook de 'Cuerne Brug' wordt weer aangegeven. De bewoning situeert zich vlak aan de Kortrijksestraat. Op de Atlas der Buurtwegen zien we hoe de Montgomerystraat (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017,2) deel uit maakt van de toenmalige 'Haringstraat'. Dit was toen een lange, weinig bebouwde straat, die de 'Cuerne Brugghe' met het gehucht Sint-Katrien verbond. In het laatste kwart van de 19de eeuw wordt de weg verhard *cf.* cartografisch materiaal. In 1930 worden de gronden tussen de Veldmaarschalk Montgomerystraat en de Kasteelstraat, toebehorend aan Eugenie Piers de Raveschoot de Crombrugghe (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017,2), eigenares van het kasteel, verkaveld *cf.* kadaster. Het onderzoeksgebied valt nagenoeg samen met de huidige grenzen tussen de verschillende percelen. Het plangebied was op dat ogenblik nog steeds onbebouwd.

Figuur 24: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 25: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

De kaart van Vandermaelen uit ca. 1846 geeft een nagenoeg gelijkaardige situatie weer als op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 25). Veelal rurale omgeving met velden en akkerlanden en enkel dichtere bebouwing in de dorpskern van Kuerne zoals ook op de oudere kaarten te zien was. Blijkbaar was het plangebied op dat ogenblik nog steeds onbebouwd.

4.2.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

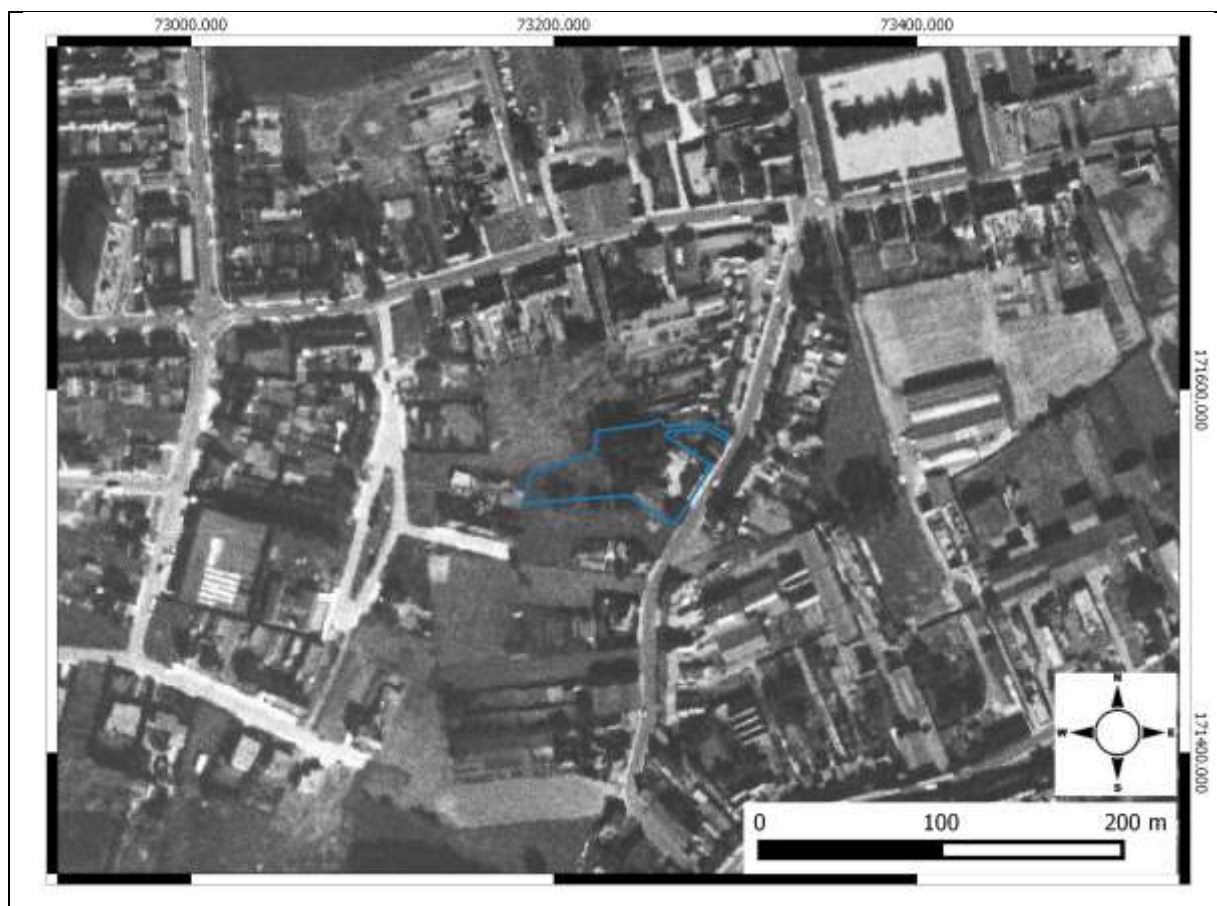
De Poppkaart geeft eenzelfde beeld als de Vandermaelenkaart van het studiegebied (Figuur 26). Het onderzoeksgebied blijft onbebouwd.

Figuur 26: Popp-kaart met aanduiding van het plangebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.3 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

De omgeving van het plangebied heeft sinds de 19^e eeuw een duidelijke ontwikkeling doorgemaakt (Figuur 27-30). Waar in de 19de eeuw het plangebied en de ruime omgeving een duidelijk agrarisch karakter hadden, zien we op de orthofotomozaïek 1971 in het plangebied een gebouw staan. Dit gebouw, een vlasserswoning, werd daar in 1928 opgetrokken. Volgens de kadastrale gegevens werd in 1958 ten zuiden van de woning een vlasschuur opgericht. Op de orthofotomozaïek 1979-1990 zien we hoe in het plangebied de situatie vrijwel identiek is aan de reeds beschreven situatie. Vervolgens zien we op de orthofotomozaïek van 2013-2015, dat de gebouwen intussen verdwenen zijn.

Figuur 27: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, zwart-wit 1971) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

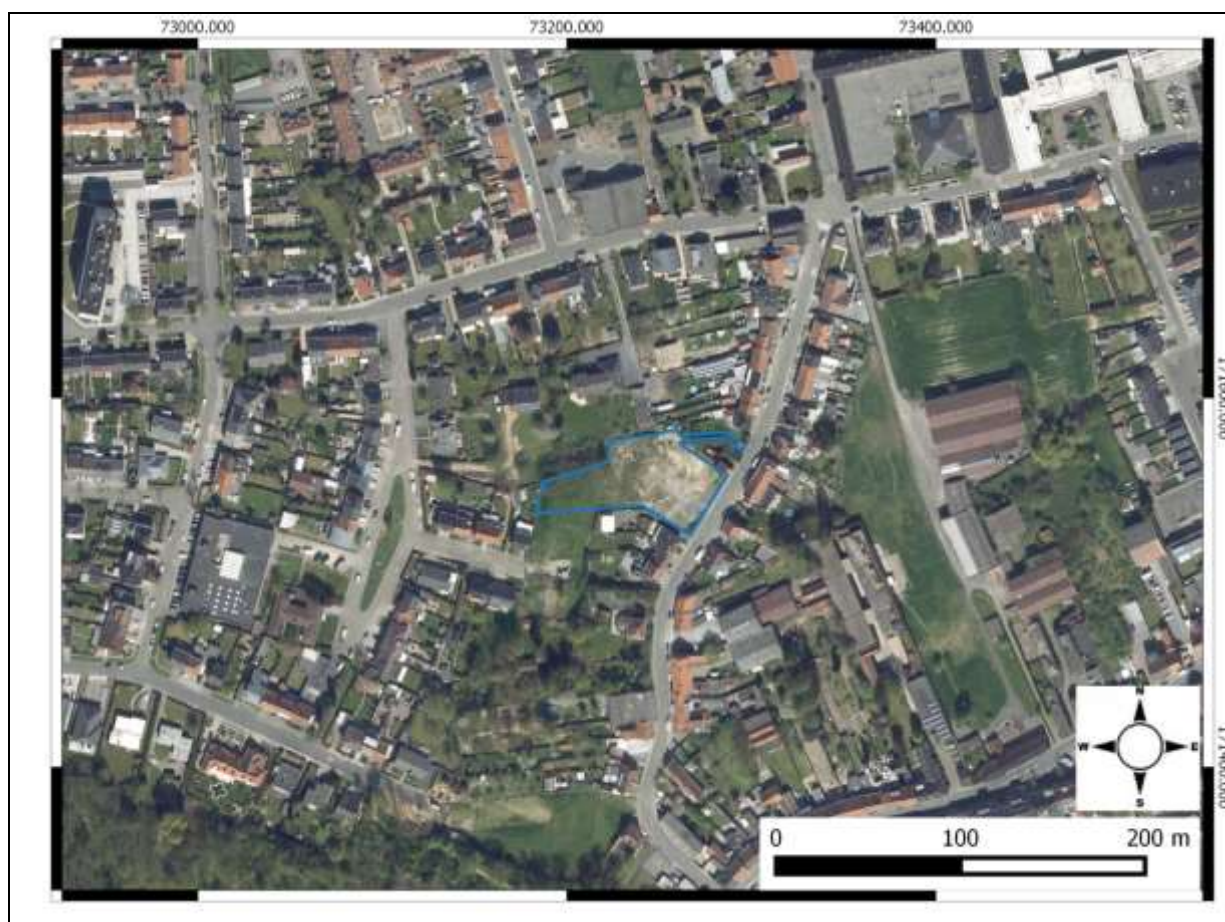
Figuur 28: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 29: Orthofoto (grootschalige opnamen, kleur 2012) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: www.giswest.be)

Een deel van het plangebied was dus tot 2015 bebouwd. Op de luchtfoto's die o.a. ook via www.giswest.be kunnen worden geraadpleegd (Figuur 29), kan men de ontwikkelingen in het plangebied goed volgen. De luchtfoto uit 2012 toont duidelijk aan, dat de bebouwing in het plangebied bestond uit een woonhuis, een zogenaamde vlasserswoning, en een grote vlasschuur. Achter het hoofdgebouw bevonden zich diverse stallen en bijgebouwen. Ook bevindt zich in het zuiden van het plangebied een verharde parking. Verder waren er in het midden van het plangebied tijdelijke serres van plastic opgetrokken. Helemaal in het westen zien we dan een weiland liggen, dat in gebruik was als paardenwei. De bouw en aanleg van deze gebouwen en structuren hebben natuurlijk een grote impact gehad op het potentiële archeologisch bodemarchief.

Op de luchtfoto van 2015 (Figuur 30) is dan weer te zien hoe het terrein er tegenwoordig braak bijligt. Deze foto toont duidelijk aan, dat een groot deel van het terrein vergraven is. Bij de sloop van gebouwen is het tegenwoordig verplicht om alle ondergrondse structuren zoals kelders, beerputten en funderingen volledig te verwijderen. Ook moet een terrein, indien nodig, volledig gesaneerd worden. Dat dergelijke verplichtingen vanuit ecologisch en milieutechnisch standpunt te verdedigen zijn, neemt niet weg, dat niet enkel de recente bebouwingsstructuren worden verwijderd, maar ook alle andere, oudere structuren en sporen. Dit komt natuurlijk doordat bij het verwijderen van de ondergrondse structuren ruimer wordt afgegraven en vergraven dan strikt de *footprint* van de bestaande bebouwing. Een plangebied wordt zo helemaal gesaneerd, zodanig zelfs, dat ter plekke van de gesloopte bebouwing elk potentieel archeologisch relict en spoor wordt verwijderd. Het is dan ook te verwachten dat *circa* twee derde van het plangebied grondig is vergraven, nog los van de impact die de zware graafmachines bij de sloop op de ondergrond hebben gehad.

Figuur 30: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

5 GEMOTIVEERD ADVIES

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de potentiële archeologische vindplaatsen ter hoogte van het plangebied.

De oudste vondsten in de omgeving van Kuurne (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016) dateren uit het Epipaleolithicum (ca 9.000 - ca 7.000 voor Christus). Uit de periode van het Midden-Neolithicum (ca 3.400 - ca 2.500 voor Christus) dateren vondsten op de vruchtbare akkergronden langs de Leieoevers (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016). Verspreid in de gemeente Kuurne werden op zeven plaatsen vuurstenen vondsten gedaan o.m. aan de Heulebeek en op het gehucht 'De Kouter'.

Tijdens de Romeinse tijd ontstaat er te Kortrijk een Romeinse *vicus* (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016), die vanaf ca. 250 na Christus, onder impuls van de invallende Germanen zal worden verlaten. Romeinse vondsten wijzen erop dat de ruime regio rond Kortrijk vrij intensief bewoond was. Op het grondgebied van de gemeente Kuurne zijn vier Romeinse vindplaatsen bekend. Verschillende vondsten zoals een waterput, brandgraven, houten wijntonnen en scherven aardewerk wijzen op menselijke bewoning.

De nederzetting 'Cuerne' (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016) is vermoedelijk ontstaan in de 11de eeuw, wanneer op initiatief van de Graaf van Vlaanderen op systematische wijze aan bosontginning wordt gedaan. Algemeen wordt aangenomen dat Kuurne voor deze ontginningsbeweging een aaneenschakeling was van bossen en moerassen. In de 16de eeuw bloeit de Zuidnederlandse vlasindustrie en nemen de vlaseelt en -nijverheid in de Leiestreek een sterke uitbreiding.

Op het einde van de 19de eeuw beleeft de vlasindustrie (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016) in de Leiestreek een steeds grotere bloei. Kuurne ontwikkelt zich tot één van de belangrijkste vlagemeenten in het Kortrijkse. Tussen 1918 en 1930 wordt de vlasbedrijvigheid volledig gemechaniseerd en neemt hierdoor een enorme uitbreiding, ook territoriaal. Vanaf 1930 verdringt het kunstmatig roten stilaan het Leieroten, waardoor het monopolie van de Leiestreek verdwijnt. In 1960 waren er nog steeds een twintigtal vlasroterijen actief.

Wat betreft het bouwkundig erfgoed rondom het plangebied kunnen we stellen, dat in historisch perspectief deze zone gekenmerkt werd door een uitgesproken agrarisch karakter. Her en der lagen er in het landschap grotere en kleinere hoeves verspreid. Wat betreft de meldingen uit het centrale archeologische inventaris (CAI) rondom het plangebied blijkt opnieuw, dat afgezien van één kasteeltje, er vele meldingen van 'sites met walgracht' zijn. Deze sites met walgracht (= *moated sites*) of 'omgrachte hoeves' vormen één van de belangrijkste componenten van de Middeleeuwse landelijke bewoning Zuid-West-Vlaanderen.

De druk op de open ruimte is echter zeer groot. Kuurne is de tweede dichtstbevolkte gemeente van West-Vlaanderen. Zowel de woningbouw als de industrie nemen heel wat plaats in. Het grondgebied van de gemeente is vrij dicht bebouwd door lintbebouwing, recente woningen gelegen binnen verkavelingen en verschillende sociale woonwijken. Enkel het noordelijke deel van de gemeente behield haar landelijke karakter. In het zuidwesten van de gemeente bevindt zich een vrij uitgestrekte industriezone. Op die manier wordt Kuurne geleidelijk opgenomen in de sterk verstedelijkte en geïndustrialiseerde as Menen-Kortrijk-Waregem

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

5.2.1 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

- Wat het Paleolithicum en het Neolithicum betreft, kan niet uitgesloten worden, dat er resten en sporen aangetroffen kunnen worden. Alleen is de verwachting laag aangezien er tot op heden in de omgeving van het plangebied nog geen aanwijzingen zijn geregistreerd voor activiteiten in die perioden. Puur op basis van de geologische waarnemingen kan echter de aanwezigheid van dergelijke resten in theorie niet worden uitgesloten.
- Tijdens de Romeinse periode was Kortrijk een belangrijke Romeinse *vicus*. Op minder dan 500 m. van het plangebied bevindt zich de Heirweg in Kuurne. De ligging van het plangebied is dus gunstig voor bewoning en economische activiteiten. Daarom is in theorie de verwachting hoog voor Romeinse vondsten.
- Na het verdwijnen van de Romeinse bewoning in het midden van de vierde eeuw werd de ruime omgeving rondom het plangebied gedurende de Vroege Middeleeuwen verlaten en was er vermoedelijk geen bewoning aanwezig.
- Het plangebied werd waarschijnlijk al sinds de 12-13de eeuw ingeschakeld in de landbouwactiviteiten rondom Kuurne. De verwachting is theoretisch dus hoog voor Laat Middeleeuwse vondsten. In de Nieuwste Tijd werd het plangebied zeker terug opgenomen in het bewoningsgebied. Ondanks deze opname in bewoningsgebied werd het plangebied echter voor zover kan worden achterhaald uit de cartografische bronnen pas bewoond sinds het begin van de 20ste eeuw.
- Opvallend zijn wel de vele CAI-meldingen van ‘sites met walgracht’. Deze sites met walgracht (= *moated sites*) of ‘omgrachte hoeves’ vormen één van de belangrijkste componenten van de Middeleeuwse landelijke bewoning Zuid-West-Vlaanderen. Uit het bureauonderzoek geldt echter een lage verwachting voor resten en archeologische sporen uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

De geplande werken waarvoor nu een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag zal worden ingediend, zouden in theorie een grote impact hebben op de archeologische resten en sporen die potentieel in het plangebied aanwezig zouden kunnen zijn. De werken omvatten namelijk de realisatie van een aantal wooneenheden in een verkaveling. Gegevens over de werfinrichting zijn nog niet gekend, maar er kan vanuit gegaan worden, dat de werf op het terrein zelf gerealiseerd zal worden, met onder meer betreden met zwaar materieel (kranen), tijdelijke stockage van afgegraven grond, etc.

Er is op basis van het bureauonderzoek aangetoond en vooral de recente verstoringen tengevolge van afbraak bestaande bebouwing) in die mate het mogelijke aanwezige bodemarchief in die mate hebben aangetast dat, dat het archeologisch potentieel voor het plangebied erg beperkt is. De impact van de geplande bouwwerken op het archeologisch archief zal in de praktijk dan ook erg klein of zelfs *nihil* zijn.

De landschappelijke, archeologische en historische gegevens die verzameld zijn in deze bureaustudie maken, in vergelijking met de bekende gegevens over bodemverstoringen, dat het potentieel tot kennisvermeerdering zeer klein is. Een kosten-baten afweging pleit daarom om af te

zien van verder archeologisch vooronderzoek. Er kan dan ook geadviseerd worden om het plangebied vrij te geven. Een programma van maatregelen dient dan ook niet te worden opgesteld.

5.2.2 ONDERZOEKSVRAGEN

Het bureauonderzoek biedt volgende antwoorden op de onderzoeksvragen:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

Algemeen wordt aangenomen, dat Kuurne voor de ontginningsbeweging in de 11de eeuw een aaneenschakeling was van bossen en moerassen. Vanuit Harelbeke als centrum werd door de grafelijke forestiers steeds meer bos in akkergrond omgezet en werden nieuwe nederzettingen gesticht. Er ontstaat een gesloten landschap waarin de individuele percelen door hagen en/of bomenrijen afgesloten zijn en waarin zich meestal grote solitaire hoeves bevinden. Ze zijn vaak door een gracht omwald en bevinden zich dikwijls op een lichte ophoging. Vanaf *circa* 1.300 heeft het Leielandschap zijn definitieve kenmerken gekregen die het tot diep in de 19de eeuw zal behouden.

- Hoe verhouden de gekende archeologische sites in de buurt zich tot het landschap?

We hebben in en rondom het plangebied te maken met een typisch 'hoevenlandschap'. Dit betekent een relatief open landschap met akkers en weiland en her en der verstrooid een reeks grotere en kleinere hoeves. Ze zijn vaak door een gracht omwald en bevinden zich dikwijls op een lichte ophoging. Ook kunnen er in een dergelijk 'hoevenlandschap' kapelletjes en sporadisch een kasteel worden aangetroffen.

- Is de bodemopbouw in het plangebied intact, gedeeltelijk of volledig verstoord?

Er kan verwacht worden, dat het plangebied sporadisch in gebruik was als landbouw en weidegrond sinds de Hoge Middeleeuwen. Over ander gebruik is geen informatie voorhanden. Vanaf de Nieuwe Tijd is er zeker een continu gebruik als landbouwgebied geattesteerd. In de Nieuwe Tijd werd het plangebied dan bebouwd. Deze bebouwing werd intussen helemaal verwijderd. De bodemopbouw ter hoogte van de gesloopte bebouwing is niet meer intact. Waarschijnlijk is in *circa* twee derde van het plangebied de bodem deels of volledig vergraven. Enkel in de oostelijke paardenwei zou de bodemopbouw nog intact kunnen zijn. Dit alles verkleint natuurlijk de kans op een goede bewaring van de potentieel aanwezige archeologische waarden.

- Wat is de bewaringstoestand van deze sites?

Het bureauonderzoek toont aan, dat ter hoogte van de gesloopte bebouwing de bewaringstoestand van de potentiële sites ernstig is aangetast of dat ze zelfs helemaal verdwenen zijn

- Wat zijn de karakteristieken van deze sites?

Het bureauonderzoek kon geen uitsluitsel geven aangaande de karakteristieken van de potentiële archeologische sporen en vondsten in het plangebied.

- Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het plangebied?

De gekende bronnen wijzen uit dat het plangebied mogelijk archeologische resten en sporen bevat of tenminste bevat heeft uit de Prehistorie, de Romeinse Tijd en de Late Middeleeuwen. Echter, gezien de recente sloop van de bestaande bebouwing, de aangetoonde verstoringen en vergravingen, gezien de kleine afmetingen van het plangebied (ca. 0,32 ha) en gezien het feit, dat het plangebied volledig omsloten wordt door recente bebouwing kan er geconcludeerd worden, dat het archeologisch potentieel van het plangebied uiterst gering is.

- Welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?

De geplande werken waarvoor nu een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag zal worden ingediend, zouden in theorie een grote impact hebben op de archeologische resten en sporen die potentieel in het plangebied aanwezig zouden kunnen zijn. De werken omvatten namelijk de realisatie van een aantal wooneenheden in een verkaveling.

Gegevens over de werfinrichting zijn nog niet gekend, maar er kan vanuit gegaan worden, dat de werf op het terrein zelf gerealiseerd zal worden, met onder meer betreden met zwaar materieel (kranen), tijdelijke stockage van afgegraven grond, etc. Er is op basis van het bureauonderzoek aangetoond, dat het archeologisch potentieel voor het plangebied erg klein is. De impact van de geplande bouwwerken op het archeologisch archief zal in de praktijk dan ook erg klein of zelfs *nihil* zijn.

- Is verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

De landschappelijke, archeologische en historische gegevens die verzameld zijn in deze bureaustudie maken, in vergelijking met de bekende gegevens over bodemverstoringen, dat het potentieel tot kennisvermeerdering zeer klein is. Een kosten-baten afweging pleit daarom om af te zien van verder archeologisch vooronderzoek. Er kan dan ook geadviseerd worden om het plangebied vrij te geven. Een Programma van Maatregelen dient dan ook niet te worden opgesteld.

5.3 SAMENVATTING VOOR EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

In opdracht van de initiatiefnemer van een sloop- en bouwproject, dat voorziet in de realisering van een aantal wooneenheden in een verkaveling, werd door ABO NV een archeologische bureaustudie uitgevoerd. Het archeologische bureauonderzoek ging na op basis van beschikbare bronnen welke informatie voorhanden was over de aan- of afwezigheid van archeologische sites, de aard daarvan, de relatie met het (historische) landschap en de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige erfgoed.

De overzichtskaart van het Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied onmiddellijk aangrenzend aan het onderzoeksgebied geen melding van cultuurhistorische landschappen, beschermde archeologische sites of wereldoorlog relictten/zones. Wat betreft het bouwkundig erfgoed liggen er verschillende gekende locaties langs de Montgomerystraat. Het gaat hierbij om 20ste eeuwse woningen en hoeves die veelal gelinkt kunnen worden aan de vlasnijverheid.

De overzichtskaart van de CAI-meldingen in de nabijheid van het plangebied toont meerdere locaties. Er zijn verschillende Laat Middeleeuwse sites met walgracht en zelfs een voormalig kasteel aanwezig. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor Romeinse bewoning en begraving. Verder zijn er enkele losse vondsten van lithisch materiaal en aardewerk uit de Metaaltijden gemeld.

Op basis van historische, cartografische, landschappelijke en archeologische gegevens konden indicaties bekomen worden over de mogelijke aard van een archeologische site, maar kon geen definitief uitsluitsel gegeven worden over de effectieve aanwezigheid daarvan, maar de archeologische verwachting is eerder laag als gevolg van de recente sloop van de bestaande bebouwing en de vergravingen en verstoringen die dit met zich heeft meegebracht.

De impact van de geplande bouwwerken op het archeologisch bodemarchief zal in de praktijk dan ook erg klein of zelfs *nihil* zijn. Verder archeologisch vooronderzoek is dan ook niet noodzakelijk om deze lage archeologische verwachting te toetsen.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Didier Reyns	Director		01/03/2017
Patrick Hambach	Director		01/03/2017
Tim Moerenhout	Business Unit Manager		01/03/2017
Jan Coenaerts	Senior Archeoloog/ Projectmanager		01/03/2017
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog/ Projectmanager		01/03/2017

7 BIBLIOGRAFIE

7.1 LITERAIRE BRONNEN

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kuurne, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122146> (geraadpleegd op 12 januari 2017).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017,2: Veldm. Montgomerystraat, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/114329> (geraadpleegd op 12 januari 2017).
- Bogemans, F. 2007: Kaartblad 29 Kortrijk. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.
- Bogemans, F., C. Baeteman 2006: Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.
- CadGIS 2016: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017
- Denewet L., Molenecho's, molenbestand 2017: [Online], <http://www.molenechos.org/index>. (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2017: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 januari 2017).
- Giswest. 2017. Orthofoto 2012. [Online], <https://www.giswest.be/algemeen> (geraadpleegd op 23 februari 2017).
- Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017
- Jacobs, P.; De Ceukelaire, M.; De Breuck, W. & De Moor, G. (1999) Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest, kaartblad 29 Kortrijk, schaal 1/50 000: Ministerie van Economische zaken en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 68p.
- Laga, P ; Louwye, S. & Geets, S. (2001) Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium) : *Geologica Belgica*, 4, 135-152.

Maréchal, R. & Laga, P. (1988) Voorstel Lithostratigrafische indeling van het Paleogeen: Nationale Commissies voor Stratigrafie, 207.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 11 januari 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

DEEL 2 BIJLAGEN
